

U 68/2023 rd

Statsrådets skrivelse till riksdagen om att avtalet om ekonomiskt partnerskap mellan Europeiska unionen och Japan kompletteras med bestämmelser om gränsöverskridande dataöverföring

Enligt 96 § 2 mom. i grundlagen översänds till riksdagen en promemoria om att avtalet om ekonomiskt partnerskap mellan Europeiska unionen och Japan kompletteras med bestämmelser om gränsöverskridande dataöverföring.

Helsingfors den 2 november 2023

Utrikeshandels- och utvecklingsminister Ville Tavio

Enhetschef Ilkka Saarinen

**AVTAL OM ATT AVTALET OM EKONOMISKT PARTNERSKAP SOM INGÅTTS
MED JAPAN KOMPLETTERAS MED BESTÄMMELSER OM GRÄNSÖVERSKRI-
DANDE DATAÖVERFÖRING****1 Bakgrund och avtalets syfte**

Europeiska unionens råd bemyndigade den 26 september 2022 kommissionen att inleda förhandlingar om att avtalet om ekonomiskt partnerskap (handelsavtalet) som ingåtts med Japan och som trädde i kraft den 1 februari 2019 ska kompletteras med bestämmelser om gränsöverskridande dataöverföring. Avtalsförhandlingarna inleddes den 24 oktober 2022.

Syftet med det avtal som förhandlas fram är att kapitel åtta (handel med tjänster, investeringsliberalisering och elektronisk handel) i avtalet om ekonomiskt partnerskap som ingåtts med Japan ska kompletteras med bestämmelser om gränsöverskridande dataöverföring. De bestämmelser som ska förhandlas fram och införas i handelsavtalet mellan Europeiska unionen och Japan gäller endast sådan gränsöverskridande dataöverföring mellan Europeiska unionen och Japan som hänför sig till handel i enlighet med artikel 8.81 i avtalet. I denna artikel uppmanas parterna att ompröva behovet av att införa sådana bestämmelser i avtalet. I praktiken handlar det om två artiklar.

2 Avtalets huvudsakliga innehåll

På toppmötet mellan EU och Japan den 13 juli 2023 angav parterna som mål att slutföra förhandlingarna inom utgången av innevarande år, såvida villkoren för förhandlingarna uppfylls. Förhandlingar har förts i åtta omgångar och förhandlingarna har i början av oktober 2023 framskridit till att man enats om texten.

Med stöd av det framförhandlade avtalet skapas i enlighet med EU:s befintliga handelspolitiska linje regler för gränsöverskridande dataöverföring mellan EU och Japan. Med hjälp av reglerna underlättas handeln genom att omotiverade hinder för dataöverföring avhjälps samtidigt som EU-regleringens oavhängighet bibehålls i synnerhet när det gäller skyddet för personuppgifter och integritetsskyddet. Motsvarande bestämmelser har tidigare införts i bland annat handels- och samarbetsavtalet mellan EU och Storbritannien och senast i frihandelsavtalet mellan EU och Australien.

Förhandlingsresultatet motsvarar till sitt innehåll de uppställda målen.

**3 Avtalets rättsliga grund och förhållande till proportionalitetsprincipen
och subsidiaritetsprincipen**

Avtalsförhandlingarna har förts på unionens vägnar i enlighet med det förfarande som fastställs i artikel 218 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget). Enligt statsrådets preliminära bedömning innehåller det eftersträlvade avtalet endast bestämmelser som hör till handelspolitikens område (artikel 207.4 i EUF-fördraget, kvalificerad majoritet).

Rådets beslut om undertecknande av avtal förutsätter inte samråd med eller godkännande av Europaparlamentet. Rådets beslut om ingående av avtal förutsätter dock parlamentets godkännande i enlighet med artikel 218.6 a i EUF-fördraget. Parlamentet ska informeras om ärendet i alla skeden av förfarandet i enlighet med artikel 218.10 i EUF-fördraget.

4 Avtalets konsekvenser

Det är svårt att göra en exakt bedömning av avtalets ekonomiska konsekvenser. Att reglerna om digital handel förenhetligas även i fråga om gränsöverskridande dataöverföring i förhållandet till en stor ekonomisk partner som Japan ökar stabiliteten i affärsmiljön och har således en positiv inverkan på handeln mellan områdena. Att avtal ingås med ett viktigt partnerland som delar EU:s värdegrund och har ett lika högt dataskydd är även strategiskt viktigt.

Avtalet förväntas inte ha några direkta konsekvenser för statsbudgeten. Sett till det sammanlagda värdet för exporten och importen av varor är Japan den näst viktigaste handelspartnern för Finland i Asien och på 16:e plats globalt (inkl. EU-medlemsländerna). På motsvarande sätt är Japan sett till det sammanlagda värdet för exporten och importen av tjänster på femte plats av länderna i Asien (på 21:a plats globalt). Finland och Japan har även en djup investeringsrelation. År 2020 hade finländska företag i Japan 43 dotterbolag som sysselsatte cirka 2 800 personer. Samtidigt fanns i Finland 129 japanska dotterbolag som sysselsatte fler än 10 000 personer.

5 Avtalets förhållande till finsk lagstiftning, grundlagen och grundläggande fri- och rättigheter och mänskliga rättigheter

Avtalet kommer enligt den nuvarande bedömningen att innehålla endast sådana bestämmelser som hör till EU:s exklusiva befogenhet.

I avtalet ingår en notering om skyddet för personuppgifter som följer EU:s handelspolitiska linje och enligt vilken parterna fortsättningsvis ska ha rätt att införa åtgärder som gäller skyddet för personuppgifter och integritetsskyddet. Skyddet för personuppgifter omfattas av lagstiftning och har relevans med tanke på skyddet för privatlivet i enlighet med 10 § i grundlagen. Enligt 1 mom. ska närmare bestämmelser om skydd för personuppgifter utfärdas genom lag. Även i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna tryggas skyddet för privatlivet i artikel 7 och var och ens rätt till skydd av personuppgifter i artikel 8. Närmare bestämmelser om behandlingen av personuppgifter i anslutning till tillämpningen av avtalet finns i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679. Den är direkt tillämplig i EU:s medlemsstater och kräver i princip inte någon kompletterande nationell lagstiftning inom avtalets tillämpningsområde (se GrUU 14/2018 rd). Enligt artikel 16 i EUF-fördraget hör även lagstiftning i anslutning till skyddet för personuppgifter i detta sammanhang till unionens befogenhet.

6 Ålands behörighet

Fördelningen av befogenheter mellan riket och Åland fastställs i 18 och 27 § i självstyrelselagen för Åland (1144/1991). Ärendet hör enligt 27 § 12 punkten i självstyrelselagen till rikets behörighet.

Enligt statsrådets bedömning innehåller avtalet endast bestämmelser som hör till unionens befogenhet. Därför krävs inga åtgärder i riket eller på Åland för att godkänna bestämmelserna i avtalet.

7 Behandling av avtalet i Europeiska unionens institutioner och de övriga medlemsstaternas ståndpunkter

EU:s ståndpunkter har beretts i rådets handelspolitiska kommitté, i huvudsak i den sammansättning som behandlar handel med tjänster och investeringar. Förhandlingssituationen har tangerats även i ministerrådet (handel) och i Europeiska rådet våren 2023. Behandlingen av avtalstexten fortsätter på teknisk nivå och när förhandlingarna officiellt har slutförts på politisk nivå (antagligen i slutet av oktober) utfärdar rådet ett beslut i ärendet. Riksdagens ståndpunkt bör vara tillgänglig i början av november.

8 Nationell behandling av avtalet

Utrikesministeriet har berett ärendet i handelspolitiska sektionens (EU2) undersektion för handel med tjänster i samarbete med arbets- och näringsministeriet, kommunikationsministeriet, undervisnings- och kulturministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, inrikesministeriet, finansministeriet, jord- och skogsbruksministeriet och justitieministeriet.

U-skrivelsen har behandlats i ett skriftligt förfarande i handelspolitiska sektionen (EU2) 13–18.10.2023.

Till riksdagen har överlämnats utredningar om ingåendet av *ett avtal om ekonomiskt partnerskap mellan EU och Japan* enligt följande: Inledandet av förhandlingarna (E 137/2012 rd), förhandlingarnas framskridande (UM2014-01610), U-skrivelse (U 24/2016 rd) och kompletterande U-skrivelse (UKU 2/2018).

I fråga om *förhandlingarna om gränsöverskridande dataöverföring* har en utredning lämnats om förhandlingsmandatet (E 97/2022 rd).

9 Avtalets undertecknande och ikraftträdande

Förhandlingsresultatet har nyligen nåtts och tidpunkten för avtalets undertecknande och ikraftträdande är ännu inte känd.

10 Statsrådets ståndpunkt

Statsrådet understöder att handelsavtalet med Japan kompletteras med bestämmelser om gränsöverskridande dataöverföring. Samtidigt är det viktigt att avtalet innehåller bestämmelser om dataskydd som kompletterar ovannämnda bestämmelser. Att ytterligare förtydliga handelsreglerna i fråga om digital handel och därmed främja det gränsöverskridande dataflödet mellan EU och Japan förbättrar även finländska företags verksamhetsförutsättningar på den japanska marknaden.

Statsrådet anser att förhandlingsresultatet är bra i förhållande till de uppställda målen. De överenskomna bestämmelserna är till sitt innehåll i linje med motsvarande befintliga handelsbestämmelser i EU och bestämmelserna i de handelsavtal som förhandlas fram för närvarande.